

Hugmayer és Michailovits

„a Profétához“

czimzett már 21 év óta Pesten, a városház-téren fennállott, s a legjobb hirben lévő

rumburgi vászon és készfehérnemű üzletünket

1871. május 1-től a

szerviták-terére 2-ik szám alatt a fehérhajóval szemben tettük át.

Minél fogva bátorodunk újonnan és dúsán rendezett nagyválasztéku raktárunkat a lehető legjutányosabb árak mellett ajánlani.

1198 (1-3)

Löwinger A. és Társa

papir-kereskedése
Pesten,
hatvani-utca 6. sz.,
a „tanulóhoz“
ajánlja a következő alkalmi cikkeket:

Levélpapírok.

100 db. nével dombornyomat 50 kr.
100 levél és 100 boríték dombornyomattal 1 ft. 1 ft. 20 kr.
100 db. monogrammal színnyomattal 1 ft. 40 kr., 1 ft. 80 kr., 2 ft. 50 kr.
100 levél és 100 boríték mindkettő monogrammal 2 ft. 80 kr., 3 ft. 50 kr.
100 levél cizgél, fekete nyomat 80 kr., 1 ft. 20 kr.

100 levél és borítékhoz díszes doboz adatik.
1 rizsma, 960 levél negyedrétben, cizgél fekete nyomat 7, 8, 12 ft.
1000 boríték csöpü papírból, negyedrét a cizgél fekete nyomatban 5, 6 ft.

Látogató-jegyek

à la Minute.
Színes nyomatban 100 db. finom fehér bristolpapír 50 kr.
100 db. finom színes karton 80 kr.
100 db. finom francia félfényű papíron 1 ft.
100 db. könyvmatu finom kettősfényű vagy bristol papíron 90 kr.
Minden további sor 10 krral több.

Levélpecsét-bélyegek.

1000 db. aranynyomatu 2 ft. 50 kr.
1000 » veres 2 ft. 75 kr.
1000 » domborbetűkkel két színben 3 ft. 75 kr.

Minden további ezer 50 krral olcsóbb.
Nagy választék mindenféle üzleti, jegyzéki és másoló könyvekben. — Nyomdai munkák megrendelés szerint a lehető legolcsóbb áron. — Levelbeli megrendelések utánvétel mellett teljesítenek.

A fenn elősorolt mennyiségek kivül — kevesebb nem rendelhető meg. 1155 (9-0)

Diesrételesen ismert szepítőviz,

ugynevezett:

HERCZEGNŐ-VIZ,

Bennard Ágostól Párisban,

mely a bőrnek ifjas frissességét visszaadja, a szarzsínét a legkésőbb korig fehéren, nyulékonyan, tisztán s légyan fentartja az arcot, nyakat, kezét s a kart minden bőrtisztáltságától, u. m. szepítő, máj-folt, napégetés, sárga-foltok, pöröcsékek, orr-vörheny, sörny, hópöröcsé, égetés s arczredőktől megóvjá. Minthogy a herczegnő-víz semmiféle tisztáltságot a bőrön nem szenved, s így annak tulajdonságait egész ség nyújtható, bátran ajánlatik a szépnem számára. 1196 (2-3)

1 ávegese ára 84 krajczár.

A függvényeken levő bélyeg a víz valódiságát biztosítja.

Főraktár Magyarországra nézve

LUEFF M.

a „Minervá“-hoz

Pesten, váci-utca 21-ik szám alatt.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1871. (egyetem-utca 4-dik szám alatt).

Váci-utca 9-ik szám. PALÓCZ RÓBERT Váci-utca 9-ik szám.

fehérnemű kereskedésében kapható nagy választékban:

Urak számára:

Chiffon ingek 2 ft. 50 kr., 2 ft. 75 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft. 75 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft.
Színes ingek 2 ft., 2 ft. 25 kr.
Gyapot alsó ingek 2 ft., 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 2 ft. 75 kr.

Csecsemők számára:

Ingek 80 krtól, főkötők 15 krtól, reklík 45 krtól, fáslik 30 krtól, szakállkák 30 kr., vánkös-hejak 1 ft. 60 krtól fölfelé.

Fiúk és leányok számára:

Ingek, alsó nadrágok és harisnyák.

Hölgyek számára:

Shirting ingek 2 ft., 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr.
Rumburgi vászonból 2 ft. 50 kr., 2 ft. 75 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft.
Finom vászon ingek himzéssel 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft., 6 1/2 ft., 7 ft.
Shirting alsó nadrágok 1 ft. 25 kr., 1 ft. 50 kr., 2 ft., 2 1/2 ft., 3 ft.
Corsettek perkálból 2 ft., 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 1/2 ft., 4 ft., 4 1/2 ft., himzéssel és csipkével 5 ft., 6 ft., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 14 ft.
Barchet alsó nadrágok 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 2 ft. 75 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr.
Corsettek zsinór és piké barchetből 2 ft. 50 kr., 2 ft. 75 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft.
Köténykék perkál, lüstre és se-lyemből, reggeli felöltők, harisnyák, kamáslik, éji főkötők stb.

Megrendelések gyorsan és kiváló figyelemmel teljesítenek. Férfi ingeknél kérték egy papírseleltre a nyakbőségét feljegyezni. 1197 (2-3)

PAPI TITKOK.

Közérdekű képes folyóirat.

9 füzet. Ára 3 forint.

Cs. és kir. szabadalmazott, a maga nemében egyetlen hatású patkány- és egérirtószér. Egy bádog doboz ára 1 ft., 6 doboz 5 ft. o. é.

Cs. és kir. szab. gyökere-sen ható poloska-irtószér, butorok számára. Egy üveg ára 40 kr. 6 üveg 2 ft. o. é. Föllumulhatlan hatású poloska-irtószér, falazat számára. Pestésnél, meszelésnél vagy falak mázolásánál a festékbe, mészbe vagy vakolatba keverésre alkalmas. Egy pintes üveg ára 1 ft., 6 pintes üveg 5 ft. o. é. 1 pintes üveg elég-séges egy középnyagú szobrára.

Specialitás, kitűnően biztos és gyökere-sen ható sváb-bogar (Heimchen) irtó-por. 1 csomag ára 30 kr., 6 csomag ára 1 ft. 50 kr.

Valódi persarovar-por, a bolhák, molyok, legyek, hangyák stb. kiirtására. Egy nagy üveg ára 40 kr., 6 nagy üveg 2 ft. o. é. — Egy kis üveg ára 20 kr., 6 kis üveg 1 ft. o. é.

A legesélyesebb megrendelések is, a illeték beküldése vagy utánvétel mellett, pontosan teljesítenek. Minden cikkhez a szükséges használati utasítás mellékelve van.

Nagyban árszabályok a t. cz. gyógyszerész és kereskedő urak kíváná-tára díj- és bérmentesen megküldetnek.

Alódi gyár, különösen meg-egyeses folyóirat, egyszerűsített városi há-zak, falusi birtokok, gyárak, áruaktá-ruk, kőházak és egyes helyiségeknek személyzete által a nevezett fergektől meg-tisztítására kezesség mellett vállál-kozik. 1152 (10-24)

Azon hathatós eredmények kö-zül, melyek főleg-irtó szereim alkalmá-zása által elérettek, csupán a következő-ket vagyok bátor kiemelni: a magy. kir. miniszter-elnökség és magy. kir. belügy-miniszterium palotáj; továbbá Pestetich Ágoston és Pestetich Dénes grófok pa-lotái stb. stb.

Számos megrendelt vár:

REISS B.

magyar. kir. szab. vegy.-szerek gyára a fergek gyökere kiirtására Pesten, három korona-utca 9. sz.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatala-ban (Pesten, egyetem-utca 4-ik sz. a.) meg-jelentek és minden hiteles könyvkereskedés-ben kapható:

ASBÓTH LAJOS

EMLEKIRATAI

az 1848-49-ki magyarországi hadjáratból.

Második kiadás.

Két köt. (288; 159 l., 8-rét. (Fűzve 3 ft. 1088 (6-0)

A galandószót (Bandwurm) meggyógyítja (levélileg is) dr. Bloch, Bécsben, Pra-terstrasse 42. szám alatt. 1088 (6-0)

Biztos nyeremény.

Csak 11 ft. 50 kr. az ára nálunk minden további felízetés nélkül egy darab részvényjegynek egy

1839. Rothschild-féle sorsjegyre,

melylyel

220,000; 50,000; 25,000; 10,000 ft.

nyereményre lehet játszani.

E sorsjegyekből egészben még csak 5 húzás leend,

melyben

minden sorsjegy feltétlenül ki fog húzatni.

Politzer Zsigmond és társa

bankháza Pesten, fürdő-utca 1-ső sz. alatt.

Vidéki megrendelések azonnal foganatosítatnak.

1196 (2-25)

49-ik szám.

Tizennyolczadik évfolyam.

Pest, december 3-án 1871.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politkai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 frt — Fél évre 5 frt.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politkai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politkai Ujdonságokk illetőleg: Egy négyszer hasábotott petit sor, vagy annak helye, egyezri igtatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszöri igtatásnál csak 7 krajczárba számítottak. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetéymeket előfogó Breiben: Oppelk Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasensteln és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden igtatás után 30 krajczár.

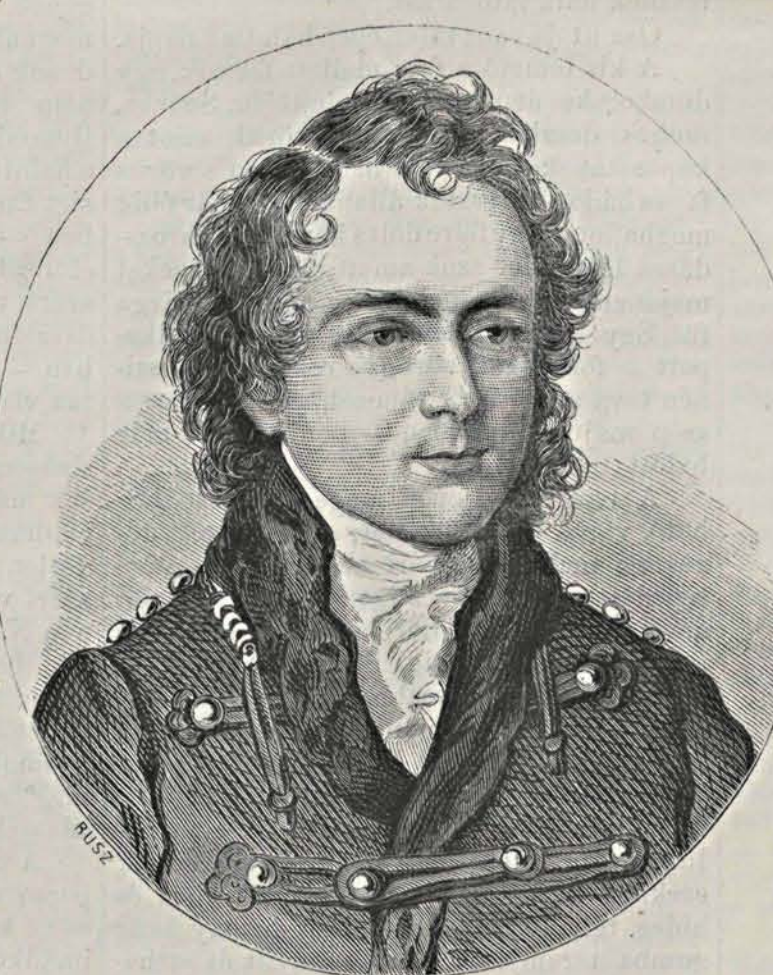
Kármán József.

(1770—1795.)

A mult század végéről, irodalmunk újjászületési korszakából, idézünk föl ma egy érdekes alakot olvasóink elébe, a korán elhunyt Kármán József alakját, ki alig ne-gyedszázadot élt, de azért felejthetlenné tette magát irodalmunk történetében, saját dolgozásaival is, de talán még inkább Fanni hagyományával, melyeket — egy szerető és szenvedő nő lélek kiömléseit — szintén ő bocsátott közre, s melyek kettejük nevét elválhatatlanul összeforrasztották, daczára annak, hogy az egyik oly rejtélyes és kér-déses lény, kinek tulajdonkép még létezése sincs minden ké-tely fölébe emelve, kiléte, neve s testi alakja fölött pedig teljes bizonytalanság köde borong. Lehet, hogy Fanni csak egy költői teremtmény, Kármán képeletének teremtménye; le-het, hogy létezett, s vagy imá-dottja vagy kedvese volt Kár-mánnak; lehet, hogy a Fanni hagyományai neve alatt fenn-maradt levelek Kármán tollá-ból eredtek, lehet, hogy Fanniéi valóban s Kármánnak csak simító és rendező keze van rajtok. De lett légyen akár-mikép, Kármánról nem szól-hatunk s nem emlékezhethünk Fanni nélkül. Mint Petrarka és Laura, mint Abelárd és He-loiza, mint Göthe-Werther és Lottechen, az ő neveik is össze-vannak forrva, s ölelkezve mennek az örökké valóság elébe.

előkelőbb társaságok viszonyaival és hang-jával is megismerkedvén, magának barátó-kat s pártfogókat szerzett. A nagy és örök emlékezetű 1790/-diki országgyűlés után lejövén Pestre, itt ügyvédi pályára lépett ugyan, de kenyérszakától fennmaradt minden óráját ismeretei gyarapításában s izlése mivélésében töltötte, mint azt hátrahagyott kivonatai, jegyzetei, s latin és német nyelven vázolt filozofiai dolgozatai tanusítják. Ily lélek fölött, melyet a tudományok és nem-zetének szeretete egyaránt lelkesített, nem

az irodalom távol állt az élettől, a közönség kicsiny; a nők vagy egészen idegenek vagy legalább olvasni szokatlanok. Kármán fel-fogta korát s annak szükségéit, és e szük-ségnek akart áldozni teljes erejével és 1794-ben megindította, egy barátjával Pajor ta-nárral, mint szerkesztő-társával, az „Urania“ című bölcsészeti, társadalmi és szépiro-dalmi folyóiratot. A nagy gondnal s akkori-ban kivált páratlan izléssel és ítélettel irt s szerkesztett munka azonban csak a harmá-dik kötetig folyt; tovább vinni, a pártolás hiánya mellett nem engedé egy életemészto betegség, mely Kármánt, a fiatal, deli és szép férfit, Pest Alciadiját, idő előtt elhervasztván, 1795-ben szülőéhez vonulni kényszeríté, kiknek ápoló karjai közt nem sokára elhunyt.

KÁRMÁN JÓZSEF.

Iratai közül összegyűjtve csak azokat birja irodalmunk, melyek az „Urania“-ban jelen-tek meg, s melyeket nagy ér-demű tudósunk Toldy Ferencz, a Kisfaludy-társaság által ki-adott „Nemzeti könyvtár“-ban a „Fanni hagyományai“-val együtt közrebocsátott, előszá-vul tevéen hozzájuk Kármán életét, melynek adatait mi is használjuk. Ez ifjúkori művek tudományos főt, helyes gon-dolkodót, az életben és az emberi szívben olvasni tudót, készülő ügyes jellemfestőt, az erkölcsi érdekek meleg szó-szólóját, s korát megelőzőleg, izlés emberét mutatják föl benne. Nyelve oly csinos, erő-teljes, jellemzetes és világos, hogy Toldy nem kételkedik őt, Kazinczy mellett, ama korszak legnevezetesebb prózairói ta-lentumának nevezni.

Fanni hagyományait, egy le-velekben irt regény-alaku történetet, szintén az „Urania“-ban adta Kármán, de úgy, mintha az „beküldve“ lett volna e folyóiratba. A hagyományok előtt rövid életrajz áll, mely-ről szintén nem lehet tudni, mi a való, mi a költött benne. Ugy látszik, s miért ne hin-

vonulhatott el a hazánkat újá szülő 1790-diki korszak a nélkül, hogy őt alkotó mun-kásságra is ne buzdítsa az irodalom érde-kében. Az írók az időben világos öntudat s szilárd irány nélkül dolgoztak, szétszórt munkássággal inkább, mint központosítva;

A sírásó.

(Rajz a sziriai népdalból.)

nők valódnak, hogy Fanni egy nemes ház gyermeke, Kármán kedvese volt, s mert szülői gátolták szerelmét, ennek kora áldozata lett. Szébb emléket kedvesének a szeretőt férfi nem állíthatott, mint e töredékek kiadását s az elejébe függesztett rövid életrajtot. Ha az egész csak regény s Kármán képzetének műve, úgy ő legjeleseb próza-költőink, legkitünőbb indulat-festőink közé tartozik. Ha alapja való, mit hangjának s az egésznek belső valósága tanusítani látszik, úgy Fanni a legszebb ironói alakok egyike a világirodalomban. Így is, úgy is a mű iradalmunké s Toldy, mikor új kiadása által felszázadi feledékből kivonta, s irodalmunk egyik örök díszét az újabb olvasó közönséggel megismertette, azon jó szolgálatok egyikét tette irodalmunknak, melyhez hasonlót ő — s mindenek felett ő — annyit tett. Most ez a kiadás is végre elfogyott; ohajtanunk kell, hogy a hiány mielőbb egy új kiadás által pótolassék s Kármán és Fannija hagyományai ismét közkezen forogjanak.

— á — r —

Búcsu hangok.

— Okt. 31. —

Hull a könnyű bánatos szememből;
Béreczen, völgyben oly szomorú esend ül —
Hiába, hiába!
Zagyva, mikor látom újra partid?
Hol pityapalatt, gerle-bügás hallik
Vesz el belőle.

Itt ringatott ifjuságom álma;
S bár csalódtam: tölem messze szálla
Álmaim tünderé;
Nem érzem úgy szörnyű veszteségem,
Fű, fa, virág vigaszt ada nékem,
Kinomat megértve.

Megsírt az erdei madárka,
Tudta: szivem elhagyatott, árva;
Enyhítő dalt zengett.
Furulyaszó, pásztorítzék fénye
Virasztottak csillagtalan éjbe,
Avval, a ki szenvedt.

Oh! ezek a kinos boldog órák
Rám a jövő rémképeit szórják;
Mi történi vélem? —
Ne zúgjatok sárka őszi lombok!
Valahogy csak én is elboljongok,
S a végzett életem.

Búcsuzni jössz te is őszi napfény?
Mig a bérczek árnyai alatt én
Szellemeiket látok...
Tik vagytok mind, kikről énekeltem,
Kiket áhit ábrándozó lellem,
Fényes tündér-lányok!

Ott ül a kőd fent a hegynek ormán,
Mellete a bagoly röpköd lomhán,
Sír a Csögrő völgye —
Hamar volt, hogy ti is megtudátok:
Hogy engem is megfogott az átok,
Hogy meg vagyok törve.

Ne hívjatok hóvállu tünderék!
Ti hozzátok el már egy sem érek —
Csak szivem reped meg;
Boldog volnék, közöltetek járván
Ha meghaltam volna csókok árján —
Mért nem öltetek meg?

Vagy talán ti kisérni akartok?
Ne hagyjátok a ligetet, partot:
Ki vigyázna rájuk?
Csillag és hold itt minek ragyogna?
Fű, fa, virág kihalna mind, hogyha
Ti eltávoznátok!

Pászto.

Az Alpok csöndes magas völgyeiben vannak községek, melyek oly kicsinyek és oly egészségesek, hogy a sírásó által halál el azokban. Az ilyen helységeken többnyire nincs is sírásó. Hanem azért az emberek tudnak segíteni magukon. Természetesen a halált nem rázhatják le nyakukról végképen, hanem a mikor ily eset áll elő, egy pár paraszt fiut fölszólitnak, hogy a temetőben sirt ássanak.

Pedig hát oly különös, mikor ilyen husz éves ifju tele életkedvvel és önbizalommal egyszerre csak egy-egy elkorhadt koporsót lát maga előtt. Ha csak alig is megérinti ásójával a deszkákat, azonnal összeomlanak, s ott fekszik egy emberi csontváz rongyokban, halotti díszében. Sokáig bámulja mereven: mi az ott az ő ifju, ide szeméi előtt?

Azután elfordul tőle; hideg borzongás remegteti meg — de a csontokat mégis ki kell onnan szedni; a sírnak hat lábnyi mélynek kell lenni, mert az új vendég úgy kívánja — és az egyik kiszorítja helyéből a másikat — alant épen úgy, mint fönt.

De a hol a község oly nagy, hogy például egy orvos megelhet benne, ott egy rendes sírásó is könnyen eltengődhetik.

S valóban, pompás egy mestersége van! Van „házasakája“ és „kertje“, s adót még sem fizet; akkor kap kenyeret, ha mások éhen pusztulnak el, és az, a min dolgozik, annál nagyobb lesz, minél több földet vesz el belőle.

Természetesen! A „temető-háztól“ és a „temető-kertől“ az állam nem kíván adót; s mikor valaki éhen hal, a sírásó mindjárt foglalkozást és így kenyeret kap és a sír annál nagyobb, minél több földet vesz ki belőle.

Ez alkalommal a sírásóval akarunk foglalkozni, pedig nem igen szereti, ha élők tesznek nála látogatást.

Ősz utója van; talán épen halottak napja. A kis temető a falu mellett fekszik, egy dombocska árnyas, erdős lejtőjén. Szürke, mohos deszkakerítés veszi körül, mint a káposztás kertet, s ott belül barna s vörös fa- és bádog-keresztek állanak. Sok már félig meghajlott vagy félre dőlts korhadttá és rozsdássá lett, mint azok amott alant, melyeket majdnem egészen belepett a hervadt, sárga fű. Egy száraz falevél, melyet rég elkapott a forgószél, zörögve repül a föld színe tőve s ugrál és tánczol, mint egykor a szép május napjaiban — pedig most már halott...

A temető közepén magas kereszt látható, vörös bádogfölddel; a fölfeszített Jézusnak mellén a nyári meleg nap tatóngó repedést vágott, és ez igen jól van így, véli a vén szenteskedő Lóri asszony, mert így a purgatoriumban sinlődő szegény lelkekért az imádság biztosabban eljut hat szívőig!

E keresztől nem nagy távolságra egy nyitott sír tátong. A sírásó régóta készen van vele, és igazán oly hivogatolag tekint felénk, de tudja isten, az emberek ott a faluban oly szenvedélyesen ragaszkodnak ezekhez a fagyos őszi napsugarakhoz és hideg téli ködhez, hogy tőlők bizony akár gomba teremjen ott alant a nyitlt és otthonián homályos gödörben. A gyerekeknek a sír nagyon is nagy, az öreg pedig úgy vélekedik, hogy neki meg igen mély lenne, és az ifju legény? — az meg löt-fut szeretszély s még csak eszéagában sincs, hogy ama nyitott sírra gondoljon.

A temetőkert szélén a falu irányában a sírásó kis kőházasakája áll, — ablakaiból

virágcserepek mosolygának felénk — ott benn a tavasz virul s talán még egy fiatal emberszív is mellé?

Az ám; az öreg sírásónak van ugyan egy kis leánykája, de az egészen kiűtt a családból, mert a halottakról mit sem akar tudni és mindig csak az élőkkel bibelődik. Meg is mondta már egyszer az apja neki: „Gyermek, te sok bánatot és bajt okozasz nekem; no meglásd csak, valamikor még odáig találsz jutni, hogy beállit hozzánk egy olyan eleven és magával viszl!“

Az öreg testestől-lelkestől a hallottaké volt. „Hja!“ — mondogatta többször — „az ilyen magunk fajta emberek csak ő utánok élhetnek!“ Pedig vannak ám neki még másféle jövedelem-forrásai is; néha-néha csontokkal is kereskedik, melyeknek csodaszertü tulajdonságai vannak; továbbá koporsószegekkel is „gshäftel“, melyek az avatottak szemében megbesülhetetlen értékkel bírnak; azonkívül nyáron át gyógyfüveket gyűjt, és beteg lovak számára italoakat készít.

Ruhája nem különbözteti meg őt a többi falusiaktól; vasárnapokon, mikor a község a templom előtt együtt van, föl sem ismernék a többi között, ha valamelyik zugban egyedül nem állana és azt nem találhatná, hogy vajjon melyik fog leghamarabb az általa rég elkészített sírba fekdüdni?

A jámbor férfitűr félreismerek és kerülnek az egész községben; csak egyetlen egy barátja van, és ez az egyházi, az eklezsia mindenese, ki a templom falain a szentek orra előtt a gyertyát meggyújtogtatja, a csöngettyűs kéregető-perselyt gonddozza és a harangozást végzi.

A mellett a sírásó a szellemekkel czimborál. Nem is említye azokat, melyeket olykor-olykor az eklezsia korcsmajában lát, és a melyek néha igen veszélyessé váltnak rá nézve: bizonyos éjeken gonosz látománnyai vannak. A kötelek, melyeken a koporsókat a sírba eresztik, hálószerében függenek. Mikor aztán a községben valaki meghal, a kötelek a falon rángatózni kezdenek és úgy össze-vissza tekerőznek, hogy nem ritkán a földre hullanak; mikor ilyesmi történik, a sírásó nem is várakozik a halotti jelentésre, hanem azonnal elkezd a sírt ásni. Az ilyen rémjelenet kivált régebben — a mint mondják — igen gyakran előfordult; de mióta olyan sok csalhatatlan szert találtak föl a patkányok ellen — az összefüggéssel mai napig sincsenek tisztában — tudja isten, a kötelek igen nyugodtan viselik magukat.

Mikor egy haláleset adja elő magát, a sírásónak a sírgödör elkészítésén kívül még sok más teendője is van. Legelsőben is házról-házra jár, és így szól: „Minekutána pediglen, azaz: hogy hát voltaképen csak azért volnék itten, hogy a holnapi szentnapon N... et eldugjunk, és ennek okáért kérek benneteket, Krisztus urunk szerelmére, hogy jöjjetek el a templomba és a temetőbe, a hol is egy-egy viaszgyertyát nyomok a markotokba, melyet gyújtatok meg örök világosságul és az elkötőzöttnek adassék meg az örök nyugalom!“

A temető napján ő gondoskodik a koporsó alábocsátásáról. Ezután letérdepel a nagy kereszt előtt, s hangosan és hathatósan imádkozik a szegény elkötőzött lélek örök nyugalmáért. Imádkozás közben oda-oda sug egyik-másik szomszédjának: „Gazdag volt-e az istenben boldogult?“ S ha e kérdésre igenlő feleletet kapott, még nagyobb buzgósággal kezd imádkozni, úgy, hogy utóljára majd elreked belé.

Ekkor aztán hozzá mennek a megboldogult rokonai és utódai, s megköszönik

szépen a buzgó imádságot s fölszólitják a sírásót, hogy nézzen el velők néhány percze a korcsmába.

Erre a sírásó töl-tul, immel-ámmal a sirt betakarja és azután siet maga is a korcsmába. Ott mindegyre „ő neki szállnak“ a pohárköszöntések, s ő természetesen valamennyinek „áll élébe“. A tornál ő az első és a legélvezesebb! egy darabig csak sírásó marad, de utóljára ledobja nimbuszát, maga is közönséges emberré sülyed alá, sőt a legtöbbször itt sem áll meg, hanem sülyed tovább, tovább, míg végre aztán egészen az asztal alá kerül.

Ámbar hogy a sírásó mestersége igen nyugalmas, néha mégis elég sok kellemetlenség jár. Hja, de mikor az embereknek semmit se lehet nyírokra csinálni, még magát a sírgödört sem!

Mert hát ezt mindig a nagy kereszt közelében szeretnék, hogy az imádságokat, melyeket annak lábainál a halottakért el szoktak mondani, mindjárt az első kézből kaphassák; egy másik meg ez vagy ama rokona vagy ismerőse mellett ohajtaná pihenni, vagy majd a földmáadás napján ne kelljen sokáig keresgélőnek egymást. A harmadik meg olyan helyre vágyik, a hova senkit se fogunk többé temetni; őt ne háborgassák a sírban senki fiáért!

„Furcsa is az!“ — mondá egyszer a vén csizmadia, — „befektetnek ma valakit s örök nyugodalmat kívánnak neki, s aztán két-három év múlva ismét megsajnálják tőle a helyet, fölássák, s kiszedik onnan szöröstől-böröstől és csontjait szerteszőrkák, az egyiket ide, a másikat meg amoda, míg végre a csontsztergályos vagy phosphorkészítő kezére kerül. — No ez aztán szép komédia! Mikor az utolsó ítélet napján a Mihály angyal trombitája megszólal, hogy: Alló mars! Keljetez föl s aztán kezeim szópókák valamely csibukszár végén, lábaim merő gyufaféjek, a koponyámat pedig valamelyik fiatal diák használja ki tudja miféle városban szivarhamutartónak! Hol szedjük ezeket mind össze, a nélkül, hogy innen-onnan valamit el ne csipjünk? No már egy ilyen föltámadás igazán mesterség lesz ám! Tessék, a kinek tetszik, én fekvé maradok!“

A pap meghallotta ezt a vén csizmadiától és illetlen beszédéért ki akarta tiltani a templomból, de a többiek azt mondták: „De hiszen, akárki mit beszél, akkurátusan úgy lesz az, a hogy a vén csizmadia monddta, mert mikor az embert ott a sírban fölverik álmából és aztán sehogy sem tud eligazodni a dologgal, tudom istenem, lesz ott akkora civakodás és veszekedés, hogy na!... De hogy is ne, mikor még keresni se indulhat el az ember fia, ha se szeme, se lába nem lesz!“

A pap nem tudott hova lenni mérgében, úgy haragudott az istenkáromlókra, de mit csinált volna velők? Ha mindnyáját kikérgeti a templomból, bizonyosan csak ő maradt volna egyedül.

A sírásó szintén külön szeretne pihenni, mert utóljára ő is, a ki másoknak ássa a sírt, oda fog egykor jutni; nyughelyét legjobban szeretné a kerítésnél vagy szorosan házikója fala mellett, mert hisz' nekie kelendő először fölkelnie, majd a mikor a világ tüzben, lángban fog állani s ő fogja megmutatni az angyaloknak, a kik hozzá hirtőkkül és vezetőkül jönek, hogy ki hol fekszik. Ekkor aztán összegyűlekeznek mindnyájan és Magyarországon meg Szerbián keresztül Törökországba mennek — a Joseph völgyébe.

Rosegger után

Sáni Lajos.

A fiu és leány testvér.

(Janet Páldól.)

(Tartalom: A testvéri szeretet meghatározása; a természetes barátság. — A barátság jellemei: nyugalom, szabotosság, egyenlőség. Ugyanazok a jellemvonások, csak hogy a testvéri szeretetben magasabb fokozatnak. — A testvéri bizodalom. — A testvérek művelődése egymás által. A nővérek. — A fiu és leány testvérek közötti barátság taglalása. — A kor-különbségről. — Az idősebb testvér jogáról. — A testvéri szeretet kötelességeiről. — Egy lap a Silvio Pellico munkájából.)

Ha a testvéri szeretetet akarom meghatározni, azt mondanám, hogy ez érzés természetes barátság. A barátság jellemét ismerve, a testvéri szeretet elemeinek is birtokában vagyunk: azonban beszédünk előtt egész általánosságban a barátságról. Tárnyunkról ezért nem térünk el: mert a barátság a családunk egy igen fontos külső eleme, s a nevelésben nagy szerepet játszik.

A barátság nyugodalmas érzelem, legalább többi érzelmeinkhez képest; ámbar egészen nyugodalmas érzés nem létezik. Minden érzellem fölindul, mely a léleknek bizonyos izgatottságot ad. Tehát a barátságnek is épen úgy meg vannak nyughatatlanságai, unalmi, csalódásai, sérelmei, hátrányai és ingadozásai, mint a többi érzelmeink; de leszámitva azokat az esélyeket, melyek megzavarhatják — a barátság nyugalmat ad.

Az igazi barátságunk alig van arra szükségre, hogy arról biztosítgassák egymást, hogy gondolnak egymásra; az igyszertü gondoskodás csak a barátság kezdetén vagy ingadozásában szükséges. A barátság, az apai és anyai érzelmenél is nyugodtabb; mert a szülői szeretet oly nagy felelősséggel jár, hogy még a legboldogabb állapotban is mindig nyughatatlan és aggodó érzelm. A szerelmenél nyugodalmasabb, mert a képzelődésnek kevesebb része van benne, s az érzékeségnek épen semmi; még a vallásos érzelmenél is nyugodtabb, mely az igaz, hogy nagyobb reménységket, de nagyobb félelmeket is ad. Ugyan ezért, a barátság egyik jellege a béke, mely boldogságunknak nagy tényezője, hogy ha — a mint mondanánk — a nyugalom a boldogság egyik alkotrésze.

A barátság meghatározott érzés; ezzel azt akarom mondani, hogy határozott tárgya van. Szeretünk valakit — úgy, a milyen — jó tulajdonai és fogyatkozásaiival együtt, sőt néha épen gyarlóságaiért. De nem vagyunk minden érzelmeinkkel így. Vannak igen nagy, tiszta, nemes érzelmeink, melyeknek nincsen határozott jellege, hanem csak bizonytalannal elvont tárgyak, melyek sem a képzelődés, sem az érzékek, sőt még a tiszta ész zsákmanyanál sem esnek.

Például, az igaz, hogy a szép iránti érzelmeinknek valódi tárgya van, de lelkeinknek semmi határozott formát nem nyújt egész addig, míg valamelyik tárgyban nem valósul. Mihelyt a szép birtokában levő tárgy megjelen, lelkeink fölsimeri s képzelődésünk rögtön hozzá csatlakozik; de ez csak egy mulékony kielégítés; a szép iránti érzellem sokkal nagyobb s minden lehetőségre kiterjed, s ha a vallásos érzellemmel össze nem zavarják, egy a határozatlan érzelmek körében marad. — A hazaszeretet is épen ilyen természetű érzelm; mi iránt nyilvánul?

Egy olyan föld iránt, melyet képzetünk egy tekintéssel nem tud fölignyi, és a mely föld mozgékony és önkényes határok közé van zárva. Hát még mi iránt nyilvánul?

A nyelv iránt, mely megszámlálhatatlan sokféle kiejtésre változik, s a helyhez képest a hangejtés változata szerint jellegzetetik. Hát még miben? — Egy névben.

A nélkül, hogy számot adnánk magunknak róla, hogy miért, mind azokat, kik e nevet viselik, e földet lakják és e nyelvet beszélik, — szeretjük; történelmük minden más történelmeknél jobban érdekel, jövőjük saját jövőnkkel összevesszük; s még abban az esetben is, ha nem érint egyenesen bennünket, reménységüket és bánatukat osztjuk: így például osztjuk, az ellenséges földön levő sereg szenvedéseit, midőn a fáradság, betegség és tüze kegyetlen megtizedelésnek ki vannak tététe.

Pedig, hibetől sem rokonaink, sem barátaink nincsenek kötöttük, az áldozatok tömegéből legfőkébb egy-egy ismerős név merül fel; a többit a dicőség köri, vagy a feledés nyeli el.

Ime egy határozott tárgy nélküli meghatározhatatlan érzelem. De van még onné egy sokkal nagyobb: az, mely az embert ország-, nemzet-, nyelv-, vallás- és idő-különbség nélkül az emberhez köti; ez, még az első említett érzelmenél is sokkal határozatlanabb, azonban épen olyan valódi, mint az első: ezon érzelmeink a megszokott ren-

des élet nyugalmában aluszik; de, ha az emberi faj egy részét, a föld kerkeségének bármelyik részében valami váratlan szerencsétlenség sújtja, szívünk összeszorul, s e fájdalmas érzés, a szerencsétlenségkel való összekötöttségünknek a bizonyága. Ez oly annyira igaz, hogy még azokkal is együtt szenvedünk, kiknek pusztulását kívánni hazaszeretötünk kényszerit. Ne higgyék, hogy egymással szembe állítva, e két érzemény egymást szükségképpen elfojtja. Nem; mert ugyanazok az emberek, a kik a csata kegyetlen kényszerűségében egymást könyör nélkül ölik, a szüniöben s a küzdelem után, egymásnak kezét adnak, halottjaikat kicserélik és sebesültjeiket kölcsönösen ápolják.

Ezek azok az érzelmeik, melyeknek az emberi léleken bizonyos és szükséges támpontjok van, s még sincsenek egy bizonyos személyhez kötve, hanem általánosságban mindenkihez.

A barátságunk ellenben mindig bizonyos tárgya van, melyet a többiek fölött kitüntet. A barátság taglalásában az egyik fővonalat, az egyenlőséget, ohajtom megjelölni, melyet már Aristoteles — a ki a régi kor legnagyobb erkölcs-tanítója volt — megjegyzett. A ki azt mondja: barátok, — ezzel azt is mondja, hogy egyenlők; legyen a külső különbség bármilyen, két barát közt a barátság ugyanazokat a jogokat és köteleseket föltételezi. A ki többet kíván, mint a monnyit ad, az ur; a ki többet ad, mint a monnyit kap — az szolga. A barátság lényege az, hogy követelés nélkül adjon; de ez csak olyan föltételek alatt lehet igaz, ha mindenik ugyanazt az elvet követi, s ebben is egyenlőség van közöttük. A barátság fölénységét az általános egyenlőség teszi, mely más érzelmeinkben nem található fel. Épen ellenkezőleg az apai és fiu szeretetben az érzellem sulypontja az egyenlőség hiányában nyugszik; az apai szeretet a felsőbbbségen, a fiu szeretet a függésen.

Ha néha azt mondják, hogy a fiúnak az apa a legjobb barátja, ez erős kifejezés, melylyel azt akarják jelezni, hogy az apa oly annyira szereti fiát, hogy felsőbbbséget is elfelejt, csak hogy fiához közeledhessék s barátilag bánhassék vele: az apa barátságja leereszkedés és nagylelkűség.

Milón azt mondják, hogy az apa remélheti, hogy a későbbi korban fiában barátjára talál, ez ismét erős kifejezés, melylyel azt akarják mondani, hogy midőn a fiu az apa gyámság alól kiszabadul, s kora előnyeit ő is élvezi, mig apja lassanként a gyermekkor gyengeségeibe vissza száll, — a fiu, tiszteltteljes szeretetben tartozik apjának azt visszaadni, a mit többé engedelmességben nem tartozik.

E jellemzők a testvéri szeretetben mind találkoznak, azzal a különbséggel, hogy a barátságot rendszerint választják, de a testvérek között már a természet otlja bejők.

Úgy látszik, mint ha a természet a barátságban előforduló csaldalásokat a fölrörtéseket előre látta volna, s egy oly csalhatatlan barátságról akart bennünket biztosítani, hol az ösztön, a vétkötélk és a megszokás határozák meg a rokonszenvet, és a mely a szeszély, unalom és az esélyek által nem szakadhat szét.

Ez általános különbségből némi sajátos különbségek folynak. Így például, a testvéri szeretet sokkal nyugodalmasabb, meghatározottabb s kedvezőbb érzemény az egyenlőségre nézve, mint a rendes barátság.

A testvérek közötti viszony természetes, és már ennél fogva is határozott érzelem; a testvér mindig testvér, de a barátok közötti viszony határozatlan; az emberi összekötötteseknek ezer fokozata van, s azt meghatározni, hogy a barátság hol kezdődik — teljes lehetetlen.

A testvéri érzelmenek bizonyos nyugontja van, de a barátság csak önmagán s a rokonszenv védtelenségén nyugszik. A testvéri szeretet mindig tudja, hogy hol van; de a barátság soha sem tudja — egész addig, mig egy különös körülmény — vagy valami határozott tett nem merül föl, mely a barátok közötti kötéleket megszenesiti.

A barátságunk nem lévén meg sem az a határozottság, mely testvérek között a természet föl tározottság, s mely a barátságban soha sem lehet eléggé meghatározni, ugyan ezért sohasem lehetünk birtokosok benne.

A testvéri szeretet határozott jellege, mely a barátságunknál sokkal nagyobb, a testvéri barátságot biztosabb, erősebb és nyugodtabbá teszi. Míg az első, még az első említett érzelmenél is sokkal határozatlanabb, azonban épen olyan valódi, mint az első: ezon érzelmeink a megszokott ren-

zonyosak, hogy milyen arányban számíthatunk rá; mindig fenmarad valami kis kétely, s ennek következtében — bizonyos nyugtalanság.

A testvéri szeretet mindig tudja, hogy a kölcsönösségre számíthat. Tagadhatatlan, hogy lehetnek olyan rossz testvérek is, a kik a jó barátokkal nem érnek fel; de elvileg a természet-szülte érzelmeken nyugvó testvéri szeretet — csendesebb s levelesebb nyugtalanságot ad — mint a barátság.

Ha a kor különbségét levonjuk, úgy találjuk, hogy a testvéri szeretetben több egyenlőség van, mint a rendes barátságban. Mert a testvérek egyenlő állapotban születnek. De a gyermekkorban kötött barátságok igen gyakran az egyenlőség során kívül esnek; kétségtelen, hogy ez egy nagy jó — mert ámbár igaz, hogy a társadalmi rend, az állapotok különféleségén nyugszik, de mégis jó és szükséges, hogy e másodrendű és mesterkelt különbségek, azon érzelem által, mely a természetes testvériséget helyreállítja, legalább egy időre kárpótoltassanak, s majd nem elmosódjanak.

Az állapotok különbsége a barátságot mindig gyengíti vagy nehezebbé teszi. E nehézség a testvérek között nem létezik, ugyanazon viszonyok között születve, ugyanazon nélkülözéseknek kitéve, vagy ugyanazon előnyököt élvezve, az egymás iránti természetes érzelmeiben semmi akadályt

al nem találunk. Az ifjú ember ne féljen tehát jó érzelmeinek titkát testvéreivel közölni, az ifjú kor erényei, a szemérem, szerénység és munka iránt, ne tartózkodjék némileg kötelezettséget vállalni; sőt kevésbé jó és kevésbé tiszta érzelmeit se rostolja elmondani. Egy rossz érzelem a gondolat belsejében, mintegy árnyékban érlelve; gyökeret ver, megerősödik, megbarátkozik önmagával és elvégre ártatlan és természetesen látszik; gyakran természetétől válik és szenvedélylő s betegséggé fajul. De bizalmasan feltárva, kétkelteni kezd önmagában; az, a mi szegényítő benne, a képződés kedvező előzékenyebb barátság jelenlétében is érezhető lesz; ha ez érzelmeiket szavakba öntik, kártékonyaságuk megszűnik. Azt mondják, hogy Goethét, Werther 'című munkája megírása előtt, az öngyilkosság mániája szállotta meg; megírta Werther, és ki-gyógyult belőle. De az nem adatott mindenkinek, hogy egy rossz gondolattól menekülésért egy könyvet irhasson.

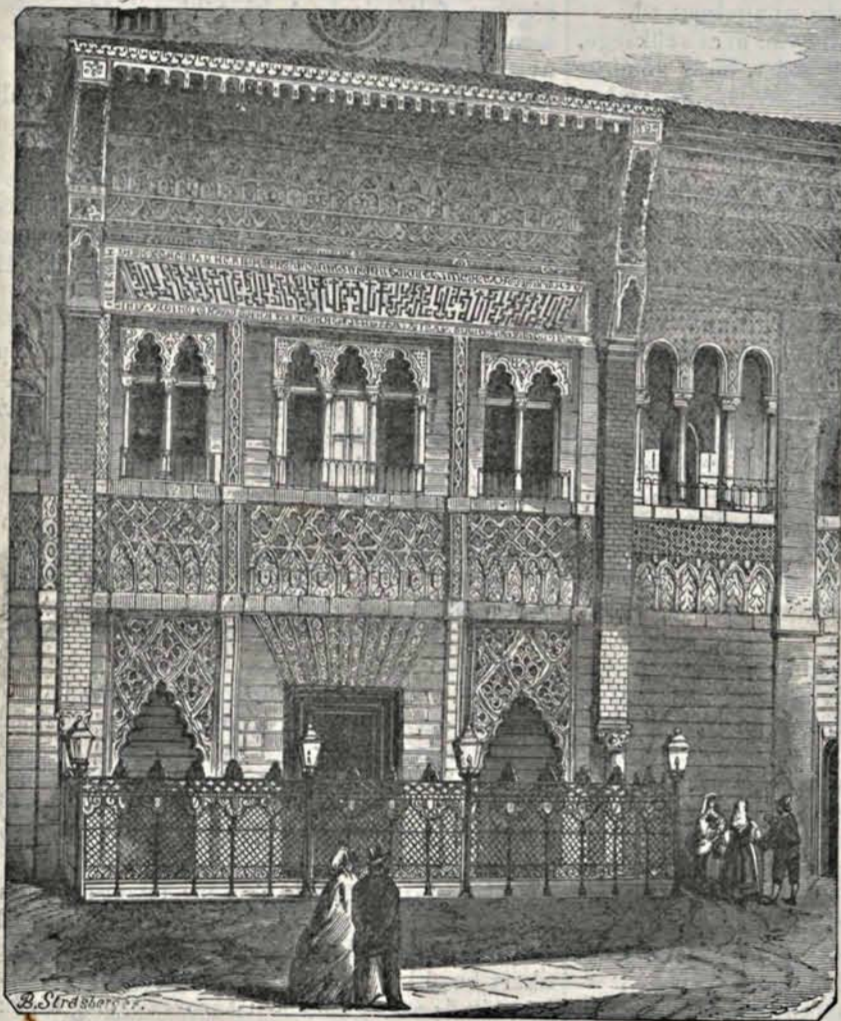
Az ifjúság tulságos bizalmának, mely jóttal rosztal egyaránt mond, — meg van a maga jó oldala is, kivált ha nem élnek vele vissza, s e bizalom nem süllyed a bűn kérdéskörébe — hiu dicsekvésébe s főképen ha a romlottóság ténitőjévé nem szegődik. (Vége követc.) Sáni Lászlóné.

Az Alkazár Szevillában.

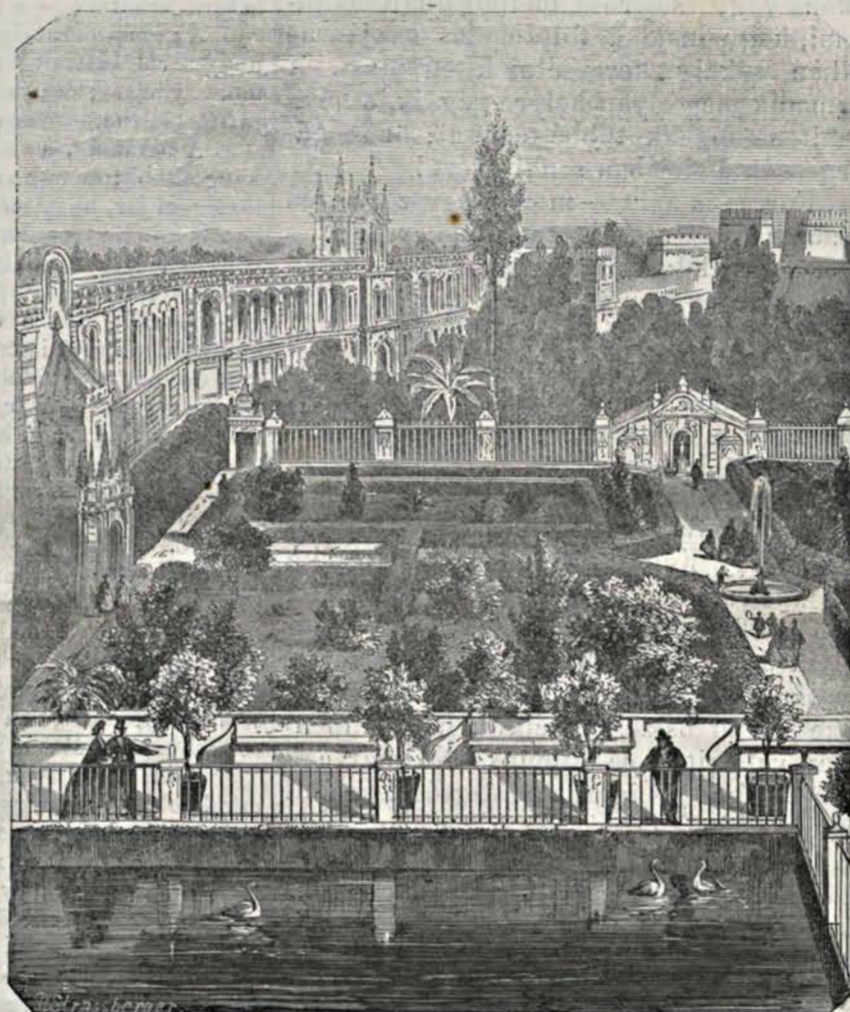
Az Alkazár Szevillában a granadai Alhambra után Spanyolország legnagyobb szerü maur építészeti emléke. Gyönyörű kert veszi körül, melyet teljes joggal nevezhetünk földi paradicsomnak.

Szevilla az Almoravida szultánok alatt, a XII-ik században állott a fölvirágzás tetőpontján. Az Alkazárt valószínűleg már a XI-ik században kezdték építeni. Az arab építész toledói volt, de művéből mi sem jutott a mai korra, mert a mostani épület a XIII-ik század elejéről való. A stíl egészen maur, de később újítások történtek rajta. A fő bemenet felett nagy góth betűkkel van felírva, hogy az igen nemes és igen hatalmas Don Pedro, isten kegyelméből Kastília királya „ez Alkazárt és e homlokzatokat“ 1402-ben építteté.

Az arabok az Alkazárt „Al Kasar“-nak, *Caesar palotájának* nevezték, mert a római hadvezér neve egy jelentésű előttök a hatalommal és méltósággal. Ezt csak azért jegyeztük meg itt, mert Spanyolország majd minden kitünőbb városában találkozunk e névvel, a hol csak az arabok által épített tanyát üthettek; így legalább azt is tudjuk, hogy e szép arab szó mit jelent. Hanem az említett

Az Alkazár előrsze Szevillában.

Az Alkazár kertje Szevillában.

sem találkozunk. — Az igaz, hogy az élet viszonyai ez eredeti egyenlőséget gyakran elrontják; de a redő megkésztült, és a szokások megalakultak. Az egymástól elválasztás és az érdekek különbsége folytán ez érzelmek meghülhet; de az emlékezet, az első szokások s a vértelések erejére támaszkodva, mikor szükség van rá s az alkalom kívánja, a testvéri szeretet mindig föltalálható.

A testvéri szeretet tehát minden barátság között a legerősebb, s ha azok iránt is az egész életen keresztül hű ragaszkodással viseltünk, kikkel gyermekkorunkban a játékot és tanulmányainkat megosztottuk, mennyivel több barátsággal tartozunk azok iránt, a kik születésük előtt velünk egy sziv alatt laktak, s egy vérről táplálkoztak?

A bizalom a tökéletes egyenlőségből születik. Különböző koru egének között nem lehet teljes bizalom; sem az apa és fiu között, sőt még a leány és anyja között sem.

A határtalan bizalomnak a gyermeki szeretettel egyesült tisztelet is megátalója. A sziv megnyitására a barátság, de különösen a testvéri szeretet sokkal kedvezőbb hatnak.

A bizalom és a sziv őszintesége a lélekre a legjobb befolyást gyakorolnak. Vannak oly szomorú és zárkózott természetek, a kiknek belsejök

al felirat azt is állítja, hogy a palota jó nagy részét a kegyetlen Péter király építteté. Ó Granada arab-jaival jó egyetértésben élt, s a keresztén fejedelem tőlök mohammedán művészeket és munkásokat kapott. V-ik Károly a palotához görög-román stíly építményeket ragasztott, melyeknek nehézsége kiáltó ellentétet képez a moriszko építészettel kellemes könnyedségével. Ehez járult, hogy a finom gipsz arabeszkok nagyobb részint eltűntek a vastag vakolatréteg alatt. Mert az utóbbi századok spanyol keresztényei nagyon kevére becsülték a mór építészetet; sőt a góth építésre sem sokat adtak. Az inkuizició korszakának jobban tetszett a fagyos, unalmas „jezsuita stíly“, mely akkor az egész spanyol Amerikában elterjedett.

A *Palacio de las Doncellas*, egy nagy udvartér az épület belsejében, impozant látványt nyújt. A palota e részét napjainkban Montpensier herczeg a régi stílyben egészen helyreállította, s ugyanaz történt az épület földtermeivel is. A „fiatal leányok“ (Doncellas) udvarát azért nevezik így, mivel egy régi szájhagyomány szerint, akkortáiban a szevillai király egyik hűbéres fejedelmétől minden évben száz gyönyörű leányt kapott hűbértul.

Az Alkazárnak is, mint az Alhambrának, van egy nagy terme, a melyet „követc termé“-nek neveznek. Egyik kupolájának egy fél narancs

felirat azt is állítja, hogy a palota jó nagy részét a kegyetlen Péter király építteté. Ó Granada arab-jaival jó egyetértésben élt, s a keresztén fejedelem tőlök mohammedán művészeket és munkásokat kapott. V-ik Károly a palotához görög-román stíly építményeket ragasztott, melyeknek nehézsége kiáltó ellentétet képez a moriszko építészettel kellemes könnyedségével. Ehez járult, hogy a finom gipsz arabeszkok nagyobb részint eltűntek a vastag vakolatréteg alatt. Mert az utóbbi századok spanyol keresztényei nagyon kevére becsülték a mór építészetet; sőt a góth építésre sem sokat adtak. Az inkuizició korszakának jobban tetszett a fagyos, unalmas „jezsuita stíly“, mely akkor az egész spanyol Amerikában elterjedett.

A *Palacio de las Doncellas*, egy nagy udvartér az épület belsejében, impozant látványt nyújt. A palota e részét napjainkban Montpensier herczeg a régi stílyben egészen helyreállította, s ugyanaz történt az épület földtermeivel is. A „fiatal leányok“ (Doncellas) udvarát azért nevezik így, mivel egy régi szájhagyomány szerint, akkortáiban a szevillai király egyik hűbéres fejedelmétől minden évben száz gyönyörű leányt kapott hűbértul.

Az Alkazárnak is, mint az Alhambrának, van egy nagy terme, a melyet „követc termé“-nek neveznek. Egyik kupolájának egy fél narancs

(media naranja) alakja van. Czedrusfából és vörös fenyőből van, s épen maradt meg napjainkig.

Ezt is granadai arab művészek készítették, s a kék, vörös és aranyzinek még most is teljes fényökben ragyognak. Hanem a hatást nem kis mértékben zavarják a spanyol királyok groteszk alakjai, melyek a kupola alatt vannak elhelyezve.

Az Alkazár kertjei tropikus tájakra emlékeztetnek. Ott a pizangfa (banan) is pompás érett gyümölcsöket terem, melyeket eddig a királynők küldötték Madridba. A narancs- és granátalmafák óriási növéssel bírnak, s némelyike hihetetlen méretű. A kegyetlen Péter korából való. Nehány kéjlek V. Károly idejéből gazdag lombozatú citromfaktól van beárnyalva. A folyókat kemény szines téglakkal rakták ki; ezek mindenféle alakokat ábrázolnak. A kövekben számtalan apró lyuk látható, melyekből, mihelyt egy csapat megcsavarunk, finom permete száll fel. Az ilyen hydraulikus tréfákat az arabok nagyon szerették;

a legnagyobb örömet, átvenni fájdalomnak felét, megtanulni az ő szívével érezni, agyával gondolkodni, hozzá nőni lelkünkkel, s aztán egyszerre elszakadni örökre, a viszontlátás reménye nélkül: bizony kimondhatatlan fájdalom az, gyászfátyolt borít a megsebesült szivre és könyüt facsar ki a szemből.

Jelen képnök egy jeles festő műve s egy temetést ábrázol. A magános kis svájci lakosmoru fenyeget vadon közepében, vad, érzéketlen szirtel között emelkedik. Az élet egyetlen óza a halál mezején. Tél van. A természet is a halál leplet vonta magára. És a kis magános laknak halottja van. A család fő ott nyugszik a koporsóban, föl-téve egy egyszerű paraszt számára, mely elszállt, mert a temető, ki tudja mily messze van. Az özvegyen maradt anya sirva borul a koporsóra, míg a nagy-apa leroskad a hóba s kalapját szemé elé tartja, miután imádkozni látszik. Az árván maradt gyermekek bámulva néznek a megdöbbentő jelenetre, ők még nem tudják föl fogni annak szo-

Az utolsó út. — (Nordenberg festménye után.)

a kövek alá rézcsöveket raktak, s a forró levegőt azok üdítő vízzel hűsítették meg, már a mennyire lehetséges volt.

Az utolsó út.

Nem tudhatni, mi helyesebb: sirni-e, ha egy ember elhal, vagy örülni? A régi Hellaszban volt egy város, a hol vig zenezsával, tánczszal, mulatsággal kísérték az elszenderültet örök nyugalomra, örülvén, hogy a siralom-völgyéből elmenekült; s gyászt öltöttek és hamut hintettek fejükre, ha egy világpolgár született, gondolván: mennyit kell majd ennek szenvedni?

Sok tekintetben igazuk volt. De e nézet csak az ember természeti érzelmeinek elnyomásával juthatott érvényre. Együtt tálteni valakivel a gyermekkor boldog éveit, együtt játszani le az ártatlan gyermekjátékokat, vele együtt nőni, örülni szenvedni, megosztani vele a legkisebb falatot és

moru jelentőségét. A ház tornácában a résztvevő szomszéd — ki tudja, hány mértföldről jött ide — végzi a lelkes kötelezettségét a halott fölött, mert pap itt nem kapható. Elmond egy imát a kapcsos könyvből, a körülálló szomszédok áment mondanak rá, az imádkozó szolgál fölteszi kalapját, rácsap a lovára s azzal az elhunytat elszállítja a messze nyugalom helyére, kinek helye üresen marad a házbán és szerettei szívében.

A gyermek-nevelés.

(„Nyugat-Európa és hazánk“ című röpiratból.)

Ez a cím rendesen elég szokott lenni arra, hogy azt a fejezetet senki se olvassa el. Minek is? Erről a dologról már oly mérhetlen sokat írtak, a józan, okos, hasznavehető bölcseségtől kezdve fel egész a képtelen badarságig, hogy a czég a nagy közönség előtt lassanként elveszté hiteletét, s

a magát tájékozni kívánó eltéved a különböző útmutatók között. Inkább nem kérdi meg egyiket sem. Azután meg ehhez a dologhoz minden ember is ért, vagy legalább követeli magának, hogy ő ért hozzá; s daczára a temérdek bukásnak, nyomorúságnak, bűnhődésnek, melylyel e pontra vonatkozólag az életben mindennap találkozunk, azért nem adja fel egyik szüle sem a hitet, hogy ő jól akarta nevelni gyermekeit, de a körülmények ellene munkáltak. Természetes; e hitben van minden mentsége, s ha ezt elveszíték tőle, minden kárhóztatás ő rá hull vissza. Pedig mi nem tudunk rá esetet, hogy a hol az életben rosszá, s e miatt szerencsétlenné lett gyermekkel találkoztunk; s a hol a szülők panaszt hallottuk foknak egy vagy más rossz tulajdona ellen: e rossz tulajdon, vagy az egész elbukás okát, forrását visszafelé nyomva föl nem találjuk volna a családelemben, a szülők példájában, maguk viselésében, gyermekeikkel való bánásuk módszerében. Nem; a tövisről nem szednek szőlőt; sem a bojtortányról figét. Az

TÁRHÁZ.

Irodalom és művészet.

— (Heckenast Gusztáv) ismét nagy könyvjegyzéket bocsátott közre, melyben számos nagybecsű régi és új könyvet, az utóbbiak közül különösen néhány derék iskolai és ifjúsági munkát találunk. Ez utóbbiak közül néhányra, melyek ép most hagyták el a sajtót, föl hívjuk az érdeklők közönség figyelmét:

Vadász-kalendár, mulattató és a mellett tanulságos olvasmány az érettebb ifjúság számára. 36 képpel. Színezett borítékba fűzve, ára 80 kr. Kemény kötésben 1 ft 20 kr.

W. Rajka Teréz, a gyermek- és ifjúsági iratairól oly előnyösen ismert irónőtől „Flóri és Kálmán könyve” jelent meg, sok szép képpel; színezett borítékba fűzve 80 kr. A kis olvasók bizonyosan szívesen fogják forgatni.

„Hungaryd Mátyás király története”, József Miklósnak; a művel ismét egy új hasznos ifjúsági vállalat indul meg, „Történelmi könyvtár” cím alatt, melynek a jelen kőzet első számát képezi. Színezett borítékba fűzve 40 kr.

Schatter Gyula „Nélkülözhetlen ismeretek könyve, leányok számára”; az 5-dik német kiadás szerint s a hazai viszonyokhoz alkalmazva átdolgozta *Toldy* László tanár. Schatter könyve német eredetben a legjobbakkal állván meg, az elméremre leányiskolák számára, valamint leánynevelők házi oktatására is. A derék fiatal tanár (érdemű *Toldy Ferencz* fia) helyes tapasztalattal járt el e mű átdolgozásában s hazai viszonyainkhoz alkalmazásában. A nagyobb terjedelmű gyűjteményből eddig két kötet jelent meg. Az első a földrajzot, a második a világtörténelmet és hitregtetant foglalja magában. Egy-egy kötet ára 1 ft.

Ribáry Ferencz Magyarország történetéből, világtörténeti bevezetéssel, a középtanulak első osztályai számára megjelent a második füzet. Világos előadás, az anyag helyes felosztását jellemzi. Egy-egy füzet ára 50 kr.

Machik Józseftől Irálytan jelent meg, mely az oly fontos tantárgyat különös tekintettel s magyartanulak, kereskedelmi s realiskolák ifjúság szükségleteire tárgyalja, a legkiszakultabb kül- és belföldi hasonmest munkák nyomán. Az egész mű 528 lapra terjed s két füzetre van osztva, melyek egyenként is kaphatók. Az I. füzet: Általános és különös rész, most második bővített és kibővített kiadásban lát világot, s ára 80 kr. A II. füzet: Kereskedelmi irálytan s ára 1 ft.

— (*Rosegger P. K.*) jeles német írótól közlebről Heckenast Gusztáv kiadásában igen érdekes genre- és jellemkép-gyűjtemény jelent meg e cím alatt: „Gestalten aus dem Volke der österreichischen Alpen-Welt.” A szerző, ki maga is a stáírjai Alpok szülőtte, kezdetben pásztor fiu volt, később szabómestertanulást tanult, és ma, 27 éves korában, oly kitűnő íróvá fejlődött ki magát, hogy nem ok nélkül nevezik „osztrák Auerbach”-nak. Ez „alakok”, miként szerző könyve címből rajzolt ki nevezik, csakis egyes jellemvázlatok, de oly biztos kézzel rajzolva, s környezettel, háttérrel és megragadó tájképekkel oly találaton földszíve, hogy az olvasó nem csupán egyes, vázlatos képeket nyer, hanem úgy képzeli, mintha ez „alakokkal” elbeszélésekben vagy utalásokban ismerkedett volna meg, a melyek a bővebb leírás és jellemfestés is megengedik. A lelkész, a bírósági, a zugsdoktor, a bucsújárók s más hasonló típusok, vagy kivételes jelenségek e vázlatokban nemes szellemi föl fogással vannak kidomborítva, de mindenütt ott visszhangzik bennük a költői lelki szerző kedélye is majd humoros, majd ismét fájdalmas hangokban. — Mutatványul mai számunkba átvettük a „Sirás” című vázlatot.

— (*Ráth Mór legújabb kiadásai*) közül, két nagybecsű munka befejezését vesszük. Az egyik: *B. Eötvös József* világhírű remek műveinek, a XIX. század uralkodó eszméinek befejező (6-dik) füzet, melylyel e nagy mű, miután első kiadás régen végképp ellett, ismét teljesen a közönség kezében van, s vajha olvastassék minél szélesebb körben s tanulmányoztassék minél behatóbban.

— A másik: *Laboulay* nagy munkájának, az észak-amerikai Egyesült Államok történetének utolsó (3-dik) kötete, mely *Szász* Domokos szabatos fordításában szintén most hagyta el a sajtót, s teljessé teszi azt

a ritka élvezetet, melyet a mű első kötetei eddig is nyújtottak, s melyet ily rendkívül érdekes és tanulságos mű olvasásával vajha minél többen szerezenek maguknak. Az egész munka ára 7 ft., díszkötésben 9 ft.

A „Jutányos családi könyvtár” első kötetei szintén a napokban jelentek meg. Ezek közt vannak „Vörösmarty” munkái” hat izmos kötetben (ára 6 ft.), továbbá *Horváth Mihály*: „Magyarország függetlenségi harcának története” három kötetben (ára 6 ft.) s „A karthausai” b. Eötvös Józseftől (ára 1 ft.). E kötetek olcsóságuk dacára is csinosan vannak kiállítva.

Ráth kiadásából vettük meg: „Az 1867/71.” és az 1868-ik évi törvények gyűjtemény”-t. 3-dik kiadás. Ára 2 ft.

— („*Nyugot-Európa és Hazánk*”) az czime egy 114 lapra terjedő röpiratnak, mely azonban sokkal több a közönséges röpiratknál, alapos és érdekes tanulmányt tartalmaz, politikai- és irodalmi állapotainkról, folytonos összehasonlítást járulkoztat a külföldi hasonló állapotokkal. A szerző, ki *Apulejus* álnév alá rajtó saját nevét, talán hogy annál fesztelebbül elmondhassa nézeteit, szigorúan, itt-ott talán kissé túlszigorúan is itéli meg állapotainkat, de nem elégszik meg a pusztá korholással, hanem mindenütt kimutatni igyekszik az utat is, melyen haladnunk, vagy melyre térnünk kell s teendőinket határozottan jelöli ki. Sokat látott, sokat a alapon gondolkodott, komolyan tanult s az eredményeket, melyeket hozott, világosan terjeszt elő. Hangja eleven s erőteljes, mint a meggyőződés hangja szokott lenni, mely meg tévedéseiben is tiszteleetre méltó. Ohajtjuk, e tanulmányt minél többen olvassák s gondolkozzanak fölfele s szívrokre vegyék. Lapunk, bővebb ismertetést végett, egy szakaszt szintén közöl belőle. A könyv egész tartalma a következő szakaszokra oszlik: I. Társadalom és közvélemény. II. A nő helyzete a társadalomban. III. A gyermek-nevelés. IV. Tudomány és munka. V. Politika. Szabadság és az egység. VI. A költői értékek. VII. Irodalmi viszonyaink. VIII. Jókai. IX. Demokratia és a közpolitika. X. A sarkpont. — A művet Ráth Mór adta ki, s ára 90 kr.

— (*Lauffer bizományósból*) a következő könyveket vettük: „A pápaság története”, Weber Gyula, a „Democritos” szerzője nyomán kidolgozva; 5-ik és 6-ik kötet. (A hanyatlás kezdete. A pápák Avignonban. 1216—1378. Reformkísérletek kora 1378—1521.) Ára egy-egy kötetnek 80 kr. — *Emlékvirát* az államnak az 1870. júl. 18-iki pápai konstitúció határozataival való viszonyáról. Dr. Schulte pécsi ügyvéti tanár után fordította az esztergomi érseki főmérey egyik áldozata. Mindkét könyv Lipcsében Köhler-nél jelent meg.

— (*Madarász Viktor*) jelenleg egy nagy történelmi képet fest Almásy Pál számára. A kép tárgya a híres „önödi országgyűlés”, midőn a földindult Berossy új szavára a felföldi két követre kardot rántottak. A „Főv. L.” azt írja, hogy az arcképek kitűnők, a csoportozat szenvedélyteljes, a magyar ősi viselet pompában ragyog e vásznon.

— (*Hafiz dalaiból*) érdekes kötetet adott sajtó alá lapunk munkatársa: Erödi (Harrach) Béla, ki nem rég a persák ezimikus költőjét: Omer Chejjamot ismertette meg a magyar közönséggel. Hafiz, Kelet legnagyobb lyrikusa, dalaiból irodalmunk csak egyes mutatványokat bir, ezért kétszeres elismerést érdemel Erödi buzgalma, ki egyszerre egész kötetet nyújt ama költő műveiből, kit már Európa majd minden nyelvén ismernek. Erödi köteté Hafiz divánjának egy ötdrészes tartalmazza, terjedelmese életrajz kíséretében, melynek adatait fordító hiteles persa életrajz műveiből merítette. A költeményeket előforduló keleti szokásokat és kifejezéseket a kötet végén jegyzetek magyarázzák. „Hafiz dalaiból”-ra Tettey Nándor és társa bocsátotta ki megrendelési ívet. A hunka 12—14 ívre terjed, s miután igen díszes kiállításban már decz. első napjaiban megjelent, karácsonyi és újévi ajándéknak is alkalmas könyv leend. Előfizetési ára egy példánynak fűzve 1 ft., pompás díszkötésben 2 ft.

— (*Pfeiffer Ferdinánd könyvtára*) kiadta az időre is gazdag tartalma s ügyesen összeállított könyvjegyzékét. A magyar irodalmon kívül nagy mértékben figyelemre méltó a külföldi rész is.

A könyvkereskedés különös figyelmét — úgy látszik — az államtudományokra irányá; mert a jegyzéket számtalan, e szakmák körébe tartozó igen érdekes könyvvel, kiválóan angol, francia és német nyelven gazdagítá. A szépirodalom, s különösen a regények is, gazdag és jó izlést tanúsító választékban van képviselve. A leszállított áru munkák között az idén nagyszámu tudományos és szépirodalmi munkát találunk. A ki e jegyzéket figyelemmel átnézi, alig fog ismét a hamburgi megbizhatlan, ugnezvezt export-könyvárusokhoz fordulni. Miért is a távol külföldről hoztatni, midőn hazánk fővárosában megbizható forrásból kielégíthetjük könyvszükségleteinket? Aztér ajánljuk a könyvedvelőknek, különösen pedig hazai olvasó-köröknek, kaszinóknak, ifjúsági és tanodai képző-köröknek stb. e könyvjegyzéket.

Közintézetek, egyletek.

** (*A magyar tud. akadémia*) nov. 27-én gr. Lónyay Menyhért elnökléte alatt összes ülést tartott. Tárgyát két emlékbeszéd képezte. Az első *Nemvács* Károly tartotta a mult évben elhunyt Frivaldszky Imre jeles természetbúvár, muzeumi ör s akadémiái r. tag fölött. Azután *Szász* Károly mondott élelt, tartalmas, rövid beszédet Herpei Károly, az erdőlyi egyház kitűnő hitnöke s akadémiái tag fölött, kinek pályájától — mult hóban történt elhunnya alkalmával lapunk is tüzetesen megemlékezett.

** (*A Kisfaludy-társaság*) nov. 29-ki ülésében Székács József mint legidősebb tag elnököl. *Greguss* titkárt jelentést tón a Toldy ünnepélyről s elhatározták, hogy ez ünnepélyt iletá a társaság rendkívül folyó gyűlésekkel tekintik, s tárgyait az „Élvapokba” is fölveszik. *Ráth Mór* a Toldy-ünnepély alkalmából 2000 ft értékű könyvet adott át a társaságnak, hogy azok „Toldy-jutalom” címen oly gimnáziumi tanulóknak adományoztassanak, kik magukat a magyar irodalomban kitűntették. A társulat az adomány mikénti elosztása végett egy őttáru bizottságot küldött ki. — Ezek elintézése után *Györfi* Vilmos a „Don Quijote” fordításához írt bevezetéstől olvasott föl több érdekes részletet és az első rész két első fejezetét. A világhírű mű bemutatása után *Dalmady Győző* olvasta föl „Hugom menyegzőjére” című hangulatljes költeményét. — *A titkárt* jelenté, hogy a Deutsches Helyi nyoma visszavonta azon ajánlatát, hogy „Don Quijote”-ot Doré rajzaival kiadja, mert újabb sajtátása szerint az igen sokba kerülne. A jövő évi február 5-én tartandó közgyűlés programjának kidolgozásával a társaság elnöke, titkára s Gyulai Pál bizatták meg. Két tárgy már meg van állapítva: az egyik a b. Eötvös József fölötti emlékbeszéd, melyet Gyulai Pál fog tartani, a másik Lévai József költeménye. — A Kisfaludy-társaság gyűjteménye három oréklyével gazdagodott; ezek egyikét: *Petőfinek* gyermekkori kézirát Forster aszói szolgabíró kültte be, míg a másik kettő: Kisfaludy önérajzi, Benne Rudolf ajándéka.

Egyház és iskola.

** (*Magyar nyelv az óltárnál.*) A Pesten tartózkodó munkácsi püspöknél, Pankovics Istvánál a napokban egy hajdu-doroghi küldöttség járt, mely megköszönte neki a kisdododova részére tett alapítványt, kérvényt adott át neki az iránt, hogy az ottani egyházban a magyar nyelv óltári nyelvévé omlettesék. A püspök ebbeli készségét ki is jelentette a küldöttségnek, s reméljük, hogy a nagyszámu görög egyesült vallásu magyarság e kívánata végre valahára kedvező megoldást nyer.

** (*A szegeői rabok gyermekeinek nevelésére*) gr. Ráday királyi biztos intézkedéseket tesz. Nevezetesen felhívta a hatóságokat e gyermekek összsozítására, s összeköttetésbe tette magát az ügyben a kormányván szintyre, mint dr. Dárday Sándor és Molnár Aladár urakkal, kik ez ügyet első ízben felkarolták. Azon eszméről, hogy Szegeden e célra külön szerethető állítások, lemondtak; miután attól tarthatni, hogy ily intézetben való neveltetés által, mely rabok gyermekeinek intézete lenne, az illetőkre egész életükön át bizonyos homály hárulna. A gyermekeket külön-

azon igyekezett, hogy legbecesebb holmiját megmenthesse, de a láthatáron hirtelen valami vakító fény jelezt meg dél nyugoti irányban; az égboltozat egyszerűen felvillant és a szerencsétlen falut minden oldalról iszonyu lánghullámok özléck körül, elhamvasztva mindent és megfojtva mind azokat, kik nem volt elég idejük a közeli folyóba menekülni.

Ez izzó tűzhely közepette, melyet a vihar heve folytonosan élesztett, villanyszikrákat lehetett megkülönböztetni, melyek millióként lóváltak föl a fölből, hogy az általános tűztengerben elenyészlelni nem akartak.

Peshtego több mint 2000 fönyi lakosságának majdnem két harmada veszett el ez iszonyu éjjalatt. Az életben maradtok csupán abbli óvatosságuknak köszönhetik megmenekülésüket, hogy egész éjjel a mocsárban vagy a folyóban maradtak, az idestova uszó romokba kapaszkodva s még ugy is mindegyre a víz alá kellett bukniok, ha megperzsőlöni nem akartak.

A hamu közül eddigelő 400 halottat vontak elő; de legalább is 300 még vagy a hullámok vagy a romok alatt fekszik halva. A megmaradtoknak fájk sinecen, hogy kedves halottaikat legalább koporsóban temethetnék el; a legtöbbet más helyeségekbe kell szállítaniok.

A Wisconsin államban elevenen elégettek száma eddigelő többre meg 1500-nál. Dover és Kawanee kerületben szintén igen sok az áldozatok száma. Mere-Kauro helységnek még a nyoma se maradt meg.

Wrightown és Fort Howard hasonlóképen fenyegetve vannak. Calumet kerületben egyetlen falu, egyetlen farmer-lak se maradt épségben. Williamton's Mills-ben 60 ember veszté el életét. Holland, Sagnetuk, Manistee s más falvak végnpusztulása többször megörösített s kétségbevonhatatlan tény.

Egy sürgöny, mely a mult hó közepe táján érkezett San-Franciskóból, azt a megdöbentő tudósítást hozá, hogy a hegyek Kalifornia egész területén lánghan állanak. E hirt azonban a későbbi tudósítások szerint ez ideig nem erősítették meg.

Október 12-én Detroit-ban a Lafontaine-ről nevezett iskola-épület leégott, s a 15-iki tudósítások szerint Syracuse-ban hét különböző tüzeset fordult elő, melyek közül hat gonosz gyújtogatók műve volt. A vasúti és távírda-forgalom több helyen félbe van szakítva.

Csak a jószágos ég tudja, minő végtelen pusztításokat okozhat volna még tovább is e borzasztó tüzi veszedelmek, ha október vége felé a rendes ősi esőzések be nem állnak, melyek ezóta hihetőség mindenfelé kioltották vagy legalább is megfékeztek már a dúló elemet.

Sámi Lajos.

A só és a vas.

Naponként mind érezhetőbb kezdenek nálunk is lenni az idő jelei. A tudományokban elébb ugy gonyolt, most pedig már épen tulságig kedvelt praktikus irány féle hajlásnak mindnap új meg új nyomaival találkozunk. Így az azelőtti ridog tudományos merevségből tanioradalmunk is kezd már kivetkőzni, és a közélet szükségéit is nagyobb figyelemre méltatni. Távol van tőlünk, hogy elfogultan mindig csak helyeselnénk ez iránynak tulságba hajtását, — de midőn józan mérskellett vitetik ez keresztül, annak valóban csak örülhetünk.

Ezért örömmel látunk oly tankönyveket, mint a Balló Mátyás pesti főreáliskolái tanár „A vegytan alapelvei” című tankönyve”, mely egyszerű világos modorban ismerteti a vegytan alapelveit. Mutatványul közlünk belőle egy pár kis részletet.

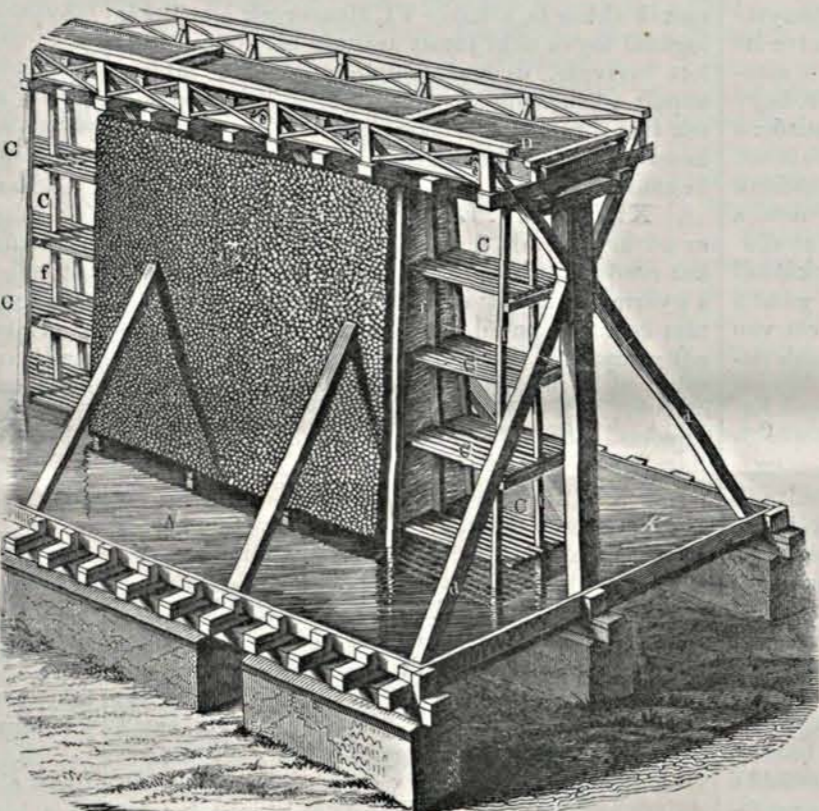
I. A konyhasó.

A konyhasó kisebb vagy nagyobb mennyiségben minden vízben találatik, sőt parányi mennyiségben az esővizben is, melyben azonban csak a szinkleplemzével mutatható ki. Az ivóvizek (kut- és forrásvizek), a folyó- és tövizek mindig

* *A vegytan alapelvei.* Irta Balló Mátyás, a pestvárosi főreálitanodánál a vegytan tanára. 51 fapetszettel és 1 színképtáblával. Kiadta Heckenast Gusztáv. Ára 1 ft 80 kr.

bizonyos mennyiségű konyhasót tartalmaznak feloldva. A tengeri víz körülbelöl 3/100-nyi konyhasót tartalmaz, némely források (sóforrások, Salzsóolen) telteve vannak konyhasóval. Továbbá előfordul a konyhasó szilárd állapotban is, gyakran hatalmas teleteket alkotva. Így Wieliczka és Bochnia mellett Galiciában nagy szerű tömegekben találatik, honnan már 800 év óta bányailag aknáztatik; továbbá több helyen Magyarországon (péld. Sóvárrott Eperjes mellett) és Erdélyben. Külföldi legfontosabb lelhelyei: Hall, Württembergben; Stassfurt, Poroszországban; Ischl közelében stb. Egyike a legnagyobb, legújában fölfedezett sótelepek a stassfurti Magdeburg mellett. A konyhasó az állatoknak fontos ételmszere lévén, az állati és növényi testeknek is találatik. Minden növénynek hamuja tartalmaz konyhasót és a vérnek egyik legfontosabb alkotórészt is ezen test képezi.

A konyhasó telepeiből bányailag; oldatából pedig azoknak elpárologtatása által nyeretik. — A tengervíznek elpárologtatása meleg tartományokban a nap melegé által történik. A sósvíznek elpárologtatása szabad tűz fölött történik, ha tömények, vagy pedig köz hőmérséknel, míg tömény lesznek, és azután tűz fölött. Az igen hig sósvíznek köz hőmérséknel való elpárologtatása az ugynevezett fokozás által történik. Ezen célra alkalmazatik a mellékelt ábrában lerajzolt készülék (Gradirwerk). A sósvíz egy magas állványra

Készülék a sósvíz elpárologtatására.

vezették, melynek falai faágakból vannak készítve. A folyadék lefolyván az ágakra, szétterjed, nagy felülettel nyer, és a víz már köz hőmérséknel is tetemesen elpárolg; a lefolyt folyadék most sokkal töményebb konyhasóoldat. Elegetdő töményítés után az oldat szabad tűz fölött nagy lapos edényekben párolgatatik el.

Egyveleg.

** (*A legjobb magyar tragédia.*) Katona „Bánk bán”-jának, Kolozsvárt történt előadása alkalmából felemliti a „M. Polgár”, hogy szinműirodalmunk ez első és egyetlen remeke keletkeztét tulajdonképen a kolozsvári színháznak köszönheti. Mint Bánk-bán kéziratához eszolt jegyzésben írja, maga Katona említi: „1814-ben történt, hogy készítettem a darabot, mikor az Erdélyi Muzeumban a kolozsvári leendő jétékszíntől felszólítás hirdtetett. Nem volt-e pénz vagy — a mit szégyen volna hinni — nem találtat t valamire, és így a neszt csak az idővel akarták meghaladni? De valójában a híre el is névelt, vagy legalább én nem tudok róla. Részemről legelődó hálát nem adhatok, hogy így esett; mert megvallom, hogy gyengéd irtam: mindazonáltal ezzel nem azt célozom, hogy most egy phoenixet mutatok elé, — nem, hanem csak jobbat. Éles szemek olvasgatták és figyelmessé tettek a szöpre ugy, mint a rutra; most is gyönyörködve olvasom Bárány Boldizsár

ur akkori barátomnak írásban adott rostóját. Mindenkor szíves emlékeztem legyen közönetül”. — A bírálatnál, mely Döbrentei „Erdélyi Muzeum”-ában jelent meg, Katona „Bánk bán”-ja még fel sem lön említve. Legjobbnak találtott „A pártosság dühe” Tokody Jánostól, de ki azt, mint fel volt szólítva, át nem dolgozván, a jutalom neki ki nem adatott. Kitüntetést nyertek: „Pausanias”, „Mohamed”, „Kemény Simon” meleyeket szerzők, Bolyai Farkas, unván a bizottmány lassu előjárását, időközben kiadott, bár névtelenül „Ot szomorujáték” című gyűjteményében, és „Kun László” (Kisfaludy Sándor?). — A kolozsvári bírálat igaztalanságát négy év-tized mulva ugyancsak egy más kolozsvári bírálat hozta helyre a Gyulai Pál „Katona és Bánk-bánja.”

** (*Kormányozható léghajó.*) A „N. F. Pr.” érdekes adatokat közöl Haenlein tanár újabb kísérleteiről. A léghajó kormányozhatása mindig a mozgó gépezet alyján mult, mert a legegyszerűbb szerkezetű gőzgép sem alyra, sem erőre nézve nem állott helyes arányban a léggömb horderejével s azzal az ellentállással, a melyet a levegő gömb terjedelmese felületére gyakorolt. — A feladat tehát oly mozgó gép fölfedezésében állott, mely könnyűség mellett nagy erőt fejtve, azonfelül még a meggyulladását is kikérülte. E problémát Haenlein megoldotta. A motort a Lenoir-féle gőzgép képezi, mely mozgótt hatását a gépnek fellobbantásától kölcsönzi. E gőpnel a kazán elosik, ugy szintén a fűtő anyag is, mi által a könnyűség el van érve. A gázok meggyújtását egy Rumkorff-féle villanygép eszközöli s a tűzveszedelem ezáltal el van hírtva. A legérdekesebb, hogy Haenlein ur a gépet a szükséges gázzal a léggömbből látja el. A kísérletek nagy jövőt jósolnak a léghajózásnak. E kísérletek továbbá bizonyítják, hogy a fölfedezések sorrendje egymásból származik, mert jelen fölfedezést meg kellett, hogy előzze Volta galvanikus oszlopa, Faraday indukciója, melyre Rumkorff apparatúsát alapítottá, Lenoir-gőzgépe, s csak akkor következhetett be Haenlein kombinációja. A hajtó erőt Ressel csavarja eszközöli, mely a gőzhajóknál régóta alkalmazva van.

** (*Egy fényképész boszúja.*) A boroszlói törvényezők közelébb érdekes pörben fog ítéletet hozni. Egy fényképész Wartenbergben fényképezte a W. testvéreket, de ezek nem voltak megelégedve a képekkel, s midőn azokat elfogadni vonakodtak, a dolog bíróság elé került. A műérték kinyilatkoztaták, hogy a képek nem hasonlóak, s a törvényezők a fényképész elmarasztalta. A fényképész boszúról gondolkodott, s a visszautasított arcképeket ily aláírással függeszté föl kirakatában:

„Ama két gazember, kik N. N. poroszlói költéverőt a síleziáj hegyiségekben chloroformmal vegyített burnót segélyével elkabították és kirabolták.” Az egész Wartenberg összeosportusolt a W. testvérek arcképeinek bálumálására, s bár eleintén esodalkoztak a rablás fölött, tömegesen vették a kép másolatait. Az érdeklettek föl szólítására a rendőrségnek kellett közbe lépni, s el is távolíták a fényképeket, de a fényképész az elsőbírósaági ítéletre hivatkozik, mely határozottan kimondta, hogy a fényképek az illetőkhoz nem hasonlitanak. Boroszlóban érdekltséggel várják, mily vége lesz e különös pörnek.

** (*Az éj rendjele.*) Peter tanár a jeles német csillagász, ki az új 125 planétát fölfedezte, azt elnevezte „vaskereszt”-nek. „Az éjnek — felelte tréfásan kérdőzőkődő barátainak — még ekkor úgy sem volt rendjele, pedig ez csakugyan megérdemelte.”

** (*A londoni koldusok száma.*) Londonban a mult évben 117,000 koldus volt, a kik közül 34,000 volt dologházban elhelyezve, míg a többi házon kívül kapta a segélyt. Ha a szegénység és nyomor e bizonyítványát összehasonlítjuk az utóbbi évek megfelelő számaival az 1870-ikihez képest 17, a 69-ikihez 22 és a 68-ies aránylag 18 ezernyi apadását találunk, mi nagyrészt a közben alakult jótékony-egyleteknak köszönhető.

féle intézetekben fognák elhelyezni, a költségeket pedig az emberbaráti közönség részvétele s a kormány fedezné.

*(A hajózási téri iskola) decz. 11-kén nyílik meg. A beiratások s felvételi vizsgák az ezt megelőző napokon decz. 9-é 10-kén, délutáni 3-5 óráig a pesti kereskedelmi akadémiában (váci-ut és út-utca szögletén, II-ik emeleten, a tanári teremben) történnek. Az I-ső osztályba felvételt fél évi — a II-ikba felvételt két évi hajózási gyakorlat kimutatása kívánatik.

Balesetek, elemi csapások.

*(Egy új ház összeomlása.) Barabás Miklós az új-utczában számos kétemeletes házat építtet. E házak utózára néző szarnya, mely emeletenként két-két szobát foglal magában, kedd este egy-egyed kilenczór szörnyű robajjal összeomlott. Emberélet nem esett áldozatul, miután a munkások közül már senki sem volt az épületben. Az építés folytatását egyelőre betiltották, s a kapitányúság szakértő bizottság által fogja megvizsgáltatni az építkezés menetét, hogy a baleset oka földerítettessék.

*(Sárbaful.) Szombaton este felé Szabó Mihály szögri ember befogatott, hogy Szegedről haza felé menjen. Ujja Uj-Szeged alatt az ugynevezett százási hely körül vitte el. Hanem onnan nem is mehetett tovább: a feneketlen posványban lovai összedültek. A szögri ember ki tudja meddig kilindótt velük az ékelen posványban, míg végre rásótótt a kénytelen volt beletáncolni, hogy hasztalan kiúzó a lehetetlenséggel. A rut időben esővel hulló hó zivatarban megindult tehát haza Szögrel felé gyalog, hihetőleg, hogy még azon este segítségért hozzon ottmaradt fogata kiszabadítására. A koromsötétben eltévedt s nem tudott, vagy hihetőleg — már kimerülve levén, — nem bírta haza találni. Másnap reggel Szögrel, egy helybeli földbírtokos szérűjén halva találták. Lovai természetesen szintén ott veszték s másnap azokat is élettelenül vonszolták ki.

Mi újság?

*(A Petőfi szobor-bizottság) jegyzője: Reményi Károly fölkéri a hatóságokat és ívartókat, hogy adományaikat és íveiket sziveskedjenek mielőbb Lévy Henrik urhoz (az első magyar bizt. társaság dunaparti palotájába) beküldeni. Egyszer mind a már begyűjt 27,374 frt 43 krajn szobor-alapról is összeggezett kimutatást küld. Legtöbbet: 10,289 frtot gyűjtte Reményi Ede, ez összegben egy pár lap gyűjteménye is lévén. A Lévy Henrik gyűjtése 1726 frt. 40 kr. A lapok közül legtöbbet: 510 frt 9 krajn a „Vasárnapi Újság“ adott át. Takarékpénztár eddig még csak három adott; legtöbbet: 400 frtot az „első pesti.“ A meggyék és városok névsora is igen hiányos. Abaj 2 frt 13 krajn, Gyula városa három frttal van képviselve. A városok közt nagyon elől áll Pest ezer frttal, a meggyék közt Pest megye 630 frt 46 krajn. Jelenleg több összeg meg a következők: Szatmár városa 100 frt, Gömör megye 149 frt 67 k., Fehérmegye 525 frt, Turóc megye 98 frt 41 krajn, Arad városa 134 frt 90 krajn, Szabolcs 153 frt 92 krajn, Békésmegye 92 frt 98 krajn, Tolnamegye 166 frt 18 krajn, Nyitra megye 99 frt 50 krajn, Bács-Bodrog megye 127 frt 85 krajn, Ung megye 100 frt., a hajdukereulet 117 frt 76 krajn, Heves megye 212 frt 13 krajn, Zenta 100 frt, stb. Remélni lehet, hogy a többiek is fognak adakozni, és hogy a tőgyökere magyar Csöngrádmegyé sem áll meg az eddig adott 1 frt 46 krajn, valamint Nógrád sem a 9 frt 84 krajn, midőn egy nemzeti költő érzelmekéről van szó. Hisz gyakran hangzik a büszke szó: a meggyék a nemzeti védbástyái, s a városok a műveltség gyújtópontjai.

*(Petőfi szobrát) Izsó fogja készíteni, a bizottság egyhangú határozata folytán. Ekkép alapos reménységünk lehet, hogy a főváros egy

diszes szoborművel fog gyarapodni. Örülünk, hogy a bizottság magyar művészi erőt vesz igénybe, s alkalmat nyújt annak, hogy tehetségét érvényesíthesse. A debreczeni Csokonai-szobor oly mű, mely után bátran lehet appellálni Izsóra, kinek tehetségét — fájdaom — korántsem veszik oly igénybe, mint megérdemelné.

*(Jókainé asszony) nov. 17-én este lépett föl mint vendég a nemzeti színpadon, Shakspeare „Coriolan“-jának egyik mesterleg rajzolt alakját: Volunnát személyesítve. Ünnepe volt ez est, minden tekintetben. A házban a páholyoktól föl a szorongásig tömött karzatokig el volt foglalva minden hely olyan közönséggel, a mily ritkán láthatni együtt. Jókainé, a harmadik év óta nem láttott művésznőt, megjelenésekor hosszu, lelkesült tapsvihar fogadta, mely percekig nem akart szünni, s babékoszoru röpült lábaihoz. A taps, kihívás minden jelenet után megújult.

*(Botrány a nemzeti színházban.) Orczy báró, a kit pedig általában zenéértök tartottak, a mult szombati operai előadásal szomorú bizonyosságát adta, mily könnyelműen vezeti e nemzeti intézetünk ügyeit. Mirelli Gemma (vagyis Matschinsky herczegnő) föllépett nagy falragaszok hirdették, a mi a nemzeti színháznál csak nagy művészek és művésznők érkeztek szokta megelőzni. Ezen Mirelli Gemma már a próbán ugy énekel, olyannak mutatkozott, a ki nem hogy a nemzeti színpadra, de semmiféle színpadra nem való. És mégis föllépett. Matschinskynek (a közönség elnevezte Macvánszkynek) sem hangja, sem játéka nincs, miről már az első ütemekben adott nyilvános tanúbizonyságot. A közönség eleinte tartózkodó volt nem tetszésének nyilvánításában, de az előadás haladtával már nem fékezhette magát és eleintén nevetéssel, később piszogással, majd kacagással fogadta e föllépés merészségét. Végül egyes füttyök hangzottak az erkélyről és földszintről. A negyedik felvonás végével pedig az unisóno „Orczy“ felkiáltások egyenesen az intendánst tették felelőssé a hallatlan botrányért, melytől a nemzeti színház mindeddig szeplőtlenül meg tudta magát őrzeni. A közönség legnagyobb megbotránkozásal hagyta el a színházat.

A botrányos eset miatt a belügyminiszter föleletere vonta b. Orczy Bódog intendánst. Az intendáns több enyhítő körülményt hozott fel mentésére és ezen sajnos eset elnézését kérte. A belügyminiszter b. Orczy igazolását kielégítőnek nem találta s kijelenté, miképp elvárta volna tőle, hogy igazgatói állásból kifolyó azon kötelemre iránt, melylyel egyrészt a nemzeti színház tekintélye és érdekei, másrészt pedig a közönség jogos kívánalmai irányában viselneti tartozik; nagyobb figyelmet, illetőleg kiméletet tanúsítson; „azon reményben egyébiránt, hogy hasonló botrányos eset ismételődni nem fog, ezuttal csak komoly rozsalát tudatta vele a történet fölött.“ — E megdorgást maga a belügyminiszter tette közre a lapokban. — B. Orczy ez eset után még eddig nem mondott le állásáról.

*(Reményi Ede) lemondott nemzeti színházi első versenyesteri állásáról, többek közt a mult szombati botrányal indokolva e lépését, mint hogy „nem éri magát hivata hasonló, magát ismételő, sajnos színházi esemény netaláni részvétele és esetleg támogatójává válhatni.“

*(Haldioások) Kádas László, a premontrai rend jászói konventjének perjele, nov. 21-én este szélhűdés következtében elhunyt. — Széki Béla, a pápai ev. ref. főiskolának számos éveken át teológiai tanára, majd a belsomo gyi ev. ref. egyházmegye esperese, a pápai ev. ref. gyülekezet lelkéaze, ugyanazon egyházmegye esperese s a dunántuli ev. ref. egyházkerület egyházi főjegyzője novemb. 23-án agyazélhűdésben meghalt. — Vásárhelyi Deszö, Arad megye volt főjegyzője s az arad megyei takarékpénztár egyik igazgatója meghalt. A köztisztletben álló s szép reményekre jogosított ifjút számos rokon gyászsa kísérte sírjához.

Nemzeti színház.

Péntek, nov. 24. „A szép marquis.“ Eredeti dráma 4 felv. Irta Kovér L.

Szombat, nov. 25. „Ernani.“ Opera 4 felv. Ze néjé szerz. Verdi. — (Mirelli Gemma föllép.)

Vasárnap, nov. 26. „Aesopus.“ Eredeti vígj. 5 felv. Irta Rakosi Jenő.

Hétfő, nov. 27. „Coriolanus.“ Tragédia 5 felv. Irta Shakspeare; ford. Petőfi. — (Jókainé föllépett).

Kedd, nov. 28. „Tannhäuser.“ Regényes opera 3 felv. Zenéjét szerz. Wagner Richard. — (Stéger Ferencz bucsi föllépett).

Szerda, nov. 29. „A házasság rokkantjai.“ Vigjáték 3 felv. Irta Dumanoir és Lafargue; ford. Feleki.

Csütörtök, nov. 30. „Az arny.“ Vig opera 3 felv. Zenéjét szerz. Flottow Fr.

Szerkesztői mondanivaló.

— Pest. Sch. Á. „Az esti kép“ mintha a harminczas évekbeli való zengemény volna, oly lágyan meg és bágyadt; csinja sem a mai egészségesebb ízlelések megfelelő.

— Banreve. Cs. P. Az alkalom különlegesebb, mintsem általános érdekűvé válhatnék. A tárgyalásban sincs egyéb közhelynél, s egy pár hangnál, mely Tompa egyik nevezetes költeményére emlékeztet.

— P. T. K. Beranger „Jó öreg“ Petőfi és Szász K. fordításában is bírja irodalmunk. Ezeknél az önök nem jobb, s így közölni felesleges volna.

— Pest. D. „A kőrísa gyöny“ —nak nem az a főbaja, hogy hosszú; nagyobb az, hogy alapgondolata nem elég erős, kidolgozása itt-ott homályos (különösen a befejezése) s az egész nem ragad meg egy, mint a szerző akarta s tán gondolta is.

— Gedej. A kétszer beküldött vers mind a két alakjában meglekés; néhol alig vagy épen nem érhető. Az első béli költemény sem alkalom jelen alakjában, még pótólóg beküldött utolsó előtti strófáival sem.

— T. J. „Oh mosolyg“ Féltünk, hogy e költeményben a „kedves zende leányka“ s „létem őrangyala“ — legfölebb csak száználmasan mosolygna.

— Megyek. . . Csak menjen tovább, „A tél kezdetén“ sem jobb. Szamosi Andornak is azt izenjük.

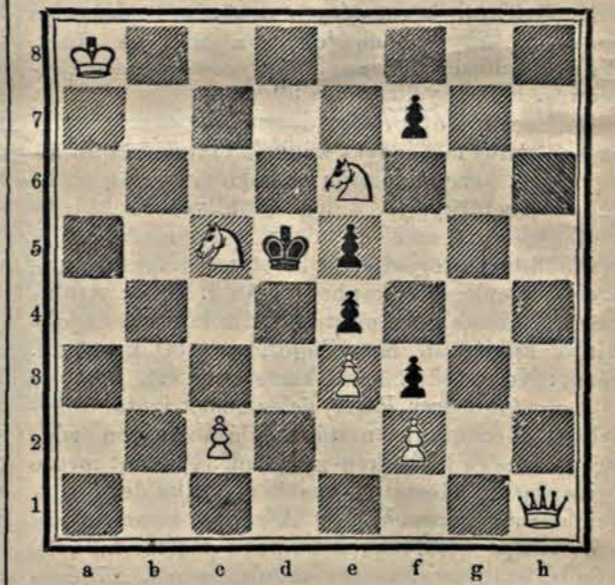
— P. I. 78. nem közölhető.

— Visk. Népdalában a rimek jók; de még ez nem elég az idvességre.

SAKKJÁTÉK.

627-ik sz. f. — Kästner B.-től (Coburgban.)

Sötét.

Világos.

Világos indul s a harmadik lépésre máttot mond.

Az 622-ik számú feladvány megfejtése.

(Portilla V. N.-től Cambridgen.)

- 1. Va8-h8+ 1. e7-e6
2. Vb8-e5+ . . . . . 2. Hd8-e5.
3. Hb2-a4+ 3. Kc8-d4
4. Bf2-f4 matt.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. — Miskolcon: Czenth József, Jaskó Zoltán; Galambos István és László. — Cegléden: Galambos Károly. — Pesten: Márkus Miklós. — Karcagyon: Kasó Lajos. — Nagy-Szalontán: Kovács Albert. — Hatanban: Sipőcz Ferencz. — A pesti sakk-kör.

Melleklet: Pfeiffer Ferdnand könyv-ajoggyeke.

TARTALOM.

Kármán József (arczkép). — Búcsu-hangok. — A sirsás. — A fu és leány testvér. — Az Alkazar Sevillában (két képpel). — Az utolsó ut (képpel). — A gyermek-nevelés. — A könyvtérséről. — A játékszerek Franciaországban. — Erdőgégek Amerikában. — A só és a vas (képpel). — Egyveleg. — Tarház: Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. magyar-utca 21. sz.)

HIRDETÉSEK.

Advertisement for scales and balances. Includes illustrations of various scale models and text: 'Kovácsolt, hatóságilag megvizsgált tized-mérlegek, négyzögletiek (8 évi jótállás mellett)'. Lists prices for different models and sizes.

Advertisement for 'Huile balsamique (balzsamos-olaj)' and 'Life preservers, Pills for dogs, (kutya-lapdacskok)'. Includes an illustration of a dog and text describing the products.

Large advertisement for 'PALÓCZ RÓBERT' featuring a list of books for sale with prices. Categories include 'Váczi-utca 9-ik szám', 'Uyak számára', 'Csecsemők számára', 'Fiúk és leányok számára', 'Hölgyek számára', and 'Felnőttek számára'.

Advertisement for 'HERCZEGNŐ-VIZ' (Herzogin-Wasser) by Bennard Agostól Párisban. Includes an illustration of a woman and text describing the water's benefits for skin and hair.

Advertisement for a book by Pfeiffer F. titled 'Könyvjegyzék, melyet a t. cz. magyar olvasó- és casino-egyleteknek, polgári és népköröknek, ifjúsági és tanodal képző-intézeteknek, valamint minden irodalomkedvelőnek különös figyelmébe ajánljuk'.

Advertisement for 'Titkos betegségeket és tehetetlenséget (elgyengült férfierőt) Handler Mór, orvos- és sebészudor, szülész és szemész.' Includes text about the treatment and contact information.

Large advertisement for 'Igen jutányos szépirodalmi könyvtár!' (Very cheap literary book store). Lists various books for sale with prices and contact information for the store.

